



Cimera de la FAO: Mea culpa? ■

Mónica Vargas Collazos
Observatori del Deute en la Globalització
Campanya "No et mengis el Món"

6 de Juny de 2008

Publicat a Rebelión, Revista Pueblos i Biodiversidadla.org

És sorprenent la incoherència de la tònica "mea culpa" vigent en la recent Cimera de la FAO. El President Zapatero promet 500 milions d'euros en ajuda per a la cooperació per a programes de seguretat alimentària, el Banc Mundial anuncia que aportarà prop de 760 milions d'euros amb el mateix objectiu, i el document final de la Cimera conclou amb la necessitat tèbia d'"estudiar més profundament" "l'impacte dels agrocombustibles". Al mateix temps, el Director de l'OMC, Pascal Lamy, insisteix que el lliure comerç pot enfortir la capacitat productiva dels països empobrits. Hi ha incoherència perquè aquestes mesures i promeses no qüestionen el model agrícola industrial basat en la producció intensiva i en la mercantilització d'un dret bàsic: l'alimentació. I és curiosament en aquest model on s'ubiquen les arrels tant de la crisi alimentària com de la crisi ecològica global.

Per què aquest model és responsable de l'augment dels preus dels aliments i del consegüent increment de la fam?¹ Perquè és precisament la liberalització dels productes agrícoles la qual ha permès dos fenòmens que són en gran mesura responsables de la crisi alimentària: la creixent especulació al mercat de futurs dels aliments bàsics i la concentració corporativa en aquest sector. D'acord amb la firma consultora AgResource Co., als Estats Units d'Amèrica, el major exportador mundial de blat, blat de moro i soja, el valor de la compra d'aquests grans al mercat de futurs ha representat prop de la meitat del valor de la collita total². D'altra banda, s'estima que la quantitat de diners especulatiu al mercat de futurs de *commodities* va augmentar de 3.172 milions d'euros l'any 2000 a 111.000 milions d'euros el 2007³.

Les polítiques de lliure comerç imposades per actors com la OMC al sector agrícola, en desmantellar els aranzels i proteccions que tenien els països empobrits també són responsables de la concentració empresarial a tota la cadena productiva. De fet, tal como ho planteja Ian Angus⁴, "la indústria alimentària global no està organitzada per alimentar els famèlics, està organitzada a fi de generar beneficis per al agronegoci corporatiu". I funciona: aquest any, el creixement del volum de negocis i dels beneficis anunciats per les principals companyies que operen a l'agroindústria és extraordinari. Els beneficis nets de la nord-americana Cargill a l'abril van augmentar un 86% vers les xifres de l'any

¹ Per a una exhaustiva explicació d'aquest fenomen vegeu: García, F., Rivera-Ferre, M. y Ortega M. 2008. "Precios en aumento. Cuando los árboles no dejan ver el bosque", Barcelona, (www.attacmadrid.org/d/9/080511133844_php/F1.pdf)

² Wilson, J. 2008. "Wall Street Grain Hoarding Brings Farmers, Consumers Near Ruin", *Bloomberg*, 28 d'abril

³ GRAIN. 2008. "El negocio de matar el hambre", Abril (<http://www.grain.org/articles/?id=40>).

⁴ Angus, I. 2008. "Capitalismo, agronegoci, y la alternativa de la soberanía alimentaria: La crisis alimentaria", *Rebelión*, 18 de maig (<http://www.rebelion.org/noticia.php?id=67568>)



anterior, sumant 653 milions⁵. Les vendes de Bunge van créixer un 70% i les de ADM un 64%. Quin és el grau d'incidència d'aquestes empreses a les quals la crisi alimentària no sembla afectar? Determinen allò que serà produït, com serà produït, *defineixen preus* i seleccionen qui produirà els aliments. Així, per exemple, Cargill, ADM, ConAgra, Bunge i Dreyfus dominen més del 80% del comerç mundial de cereals, mentre que Monsanto és la principal empresa de llavors comercials i la cinquena al sector dels agrotòxics. En el cas específic de la soja, Bunge, ADM i Cargill controlen el 75% del mercat mundial i el 80% de la indústria processadora a la Unió Europea⁶.

Per què el model agrícola industrial és també causant de l'escalfament global? Perquè l'agricultura industrial i la desforestació que l'acompanya són responsables respectivament del 13,5% i del 18,2% de les emissions dels gasos d'efecte hivernacle⁷. A més, a totes les fases de la producció intervenen els combustibles fòssils. A l'àrea dels agrocombustibles ens situem aquí davant d'una paradoxa: se'ls promou en el sector del transport (que és responsable del 13,5% de les emissions) com una alternativa al petroli. No obstant, la seva producció, en ser a gran escala i pretendre respondre a les immenses necessitats de consum energètic als països del Nord essencialment, implica enfortir el model agrícola industrial. Per tant, es troben molt lluny de ser una solució en termes ambientals.

En no prendre mesures immediates davant d'aquests factors que són responsables de les crisis socials i ambientals que sacsegen el planeta, la Cimera va fallar. Però el seu fracàs més contundent es deu a que ha exclòs totalment els principals afectats.



Niña del Pueblo Tacana, Bolivia (ODG)

Agrupades a un esdeveniment paral·lel, organitzacions de camperols i petits productors (és a dir el 80% de la població que pateix fam) van denunciar el poder de l'agroindústria i de la liberalització de l'agricultura. La seva resposta és diametralment oposada a la de la Cimera: no demanen "seguretat" sinó *sobirania* alimentària; s'oposen als agrocombustibles a gran escala i demanen que els governs es concentrin en la producció sostenible d'aliments a petita escala⁸. Apunten a la complexitat de l'agressió neoliberal de la qual són objecte i que rebassa els buits discursos de la Cimera. El model agrícola industrial implica l'apropiació i el saqueig de la terra, un recurs estratègic. I per a això, s'aplica una descampesinació feroç⁹, particularment als països empobrits. Aquesta

⁵ Cargill. 2008. "Cargill reports third-quarter fiscal 2008 earnings", Comunicat del 14 d'abril (http://www.cargill.com/news/news_releases/080414_earnings.htm).

⁶ García, F., Rivera-Ferre, M. y Ortega M. 2008., *op.cit.*; y Ribeiro, S. 2008. "El hambre de los agronegocios", *La Jornada*, 18 de maig

⁷ World Resources Institute. 2008. "World Greenhouse Gas Emissions Flow Chart", Abril (<http://www.wri.org/chart/world-greenhouse-gas-emissions-flow-chart>)

⁸ Vegeu: "Políticas vacías para platos vacíos", (www.viacampesina.org)

⁹ Vegeu els casos de Colòmbia, Paraguai, Brasil, Malàisia i Indonèsia per exemple a Redes-AT i GRAIN. 2007b. "La fiebre por los biocombustibles y sus impactos negativos". *Revista Biodiversidad: sustento y culturas*, (52):



expulsió dels camperols, indígenes i afrodescendents s'ha potenciat encara més amb l'auge dels agrocombustibles. Però ells ja no parlen d'"expulsió", parlen de *desterritorialització*. Perquè el que perden, davant la pressió dels agronegocis per estendre monocultius de palma d'oli, soja, jatrofa, blat de moro o canya de sucre a milions d'hectàrees, és el seu *territori*, és a dir la seva cultura, la seva vida i per tant, la seva dignitat. És davant d'aquesta corrosió dels seus antics sistemes agrícoles, alimentaris, polítics i culturals que reivindiquen la sobirania alimentària. Però aquesta veu ha estat exclosa de la Cimera i el "mea culpa" segueix sent un discurs buit.

16-20; i Biofuelwatch, Carbon Trade Watch/TNI, Corporate Observatory. 2007. *Agrofuels. Towards a reality check in nine key areas*. Amsterdam.